

Review article

A Review on the Effects of Sports Motivation in Disabled Athletes

Goknur OZGUN BALTA¹, Asina USLULAR², Kerim VURAL¹, Omer Faruk OZDEMIR¹

¹ Ankara Yıldırım Beyazıt University, Health Science Institute, Ankara

² Independent Researcher

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 25 December 2024

Received in revised form: 27 December 2024

2024

Accepted: 29 December 2024

Available online: 30 December 2024

Keywords

Disabled athletes

Motivation

Success motivation

Participaiton motivation in athletes

ABSTRACT

This research was conducted to examine articles and theses on the motivation of athletes with physical, auditory and visual impairments to participate in sports in Turkey from various perspectives. The research is important in terms of providing ideas to researchers and educators who will work with individuals with physical, auditory and visual impairments, allowing them to evaluate the studies conducted, analyzing the direction in which research conducted in the field in the last six years has progressed, and again, recognizing possible needs and deficiencies in the field and guiding future research topics. The research was conducted using document review, a qualitative research method. Articles published in the National Thesis Center, Google Academic Search Engine and University journals were scanned with the keywords “disabled”, “motivation”, “participation motivation”, “participation motivation in athletes”. As a result of the research, 12 scientific studies were reached between the years 2018-2024. While 2 of these studies were on success motivation, 10 of them were studied with the sports participation motivation scale. It has been observed that disabled athletes are motivated by the sports environment they are in, regardless of their branch.

DOI:

<https://doi.org/10.55376/ijtsep.1607482>

Derleme makalesi

Engelli Sporcularda Spor Motivasyonunun Etkileri Hakkında Bir Derleme

Göknur ÖZGÜN BALTA¹, Aşina USLULAR², Kerim VURAL¹, Ömer Faruk ÖZDEMİR¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

²Serbest Araştırmacı

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Gönderim: 25 Aralık 2024

Düzeltilme: 27 Aralık 2024

Kabul: 29 Aralık 2024

Online yayınlama: 30 Aralık 2024

Anahtar kelimeler

Engelli sporcular

Motivasyon

Başarı motivasyonu

Sporcularda katılım motivasyonu

ÖZET

Bu araştırma, Türkiye’de spor alanında bedensel, işitsel ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarına yönelik yapılan araştırmalardan bazılarının incelenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, bu kapsamda çalışacak araştırmacılara ve saha uygulamacılarına rehberlik edecek şekilde son altı yılda yapılan araştırmaların sonuçlarının fark edilmesi ile gelecek çalışmalara rehberlik etmesi bakımından dikkat çekmektedir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik Arama Motoru ve Üniversite dergilerinde yayınlanan makaleler, “engelli”, “motivasyon”, “katılım motivasyonu”, “sporcularda katılım motivasyonu” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Araştırma sonucunda 2018-2024 yılları arasında 12 adet bilimsel araştırmaya ulaşılabilmektedir. Bu araştırmaların 2’si başarı motivasyonu üzerineyken 10 tanesi spora katılım motivasyonu ölçeği ile çalışılmıştır. Engelli sporcularda branş fark etmeksizin buldukları spor ortamının onları motive ettiği gözlenmiştir.

Giriş

Spor, beden ve ruh sağlığını geliştirmekle birlikte belirli kuralları olan, rekabet içeren, yarışmayı ve bu yarışlarda başarı elde etme istediğini barındırır (Tamer ve Pulur, 2001; Yücel, 2004). Sporla uğraşan bireylerin özgüveni daha fazla, sosyal becerileri daha yüksek olmakla birlikte psikolojik olarak daha iyi ve dengelidirler (İlhan, 2010). Bireylerin yaşadığı yetersizlikler ve bu yetersizliğe bağlı farklı durumlardaki hareket kısıtlılığı onu diğer bireylerinden farklı konumlandırabilir (Tekkurşun ve ark, 2018). Engelli olma durumu “yeti yitimi” olarak adlandırılır. Günümüzde engelli bireyler de sportif faaliyetlerde etkin bir rol almaktadır. Spor fiziksel, ruhsal, zihinsel ve motor becerileri geliştiren, sosyal çevresiyle etkileşimini arttıran, biyolojik, eğitsel ve sosyal bir kavramdır. Bu sebeple, engelli bireylerin sosyal uyum süreçlerinde spor önemli bir araç olarak görülmektedir (İlhan, 2008).

Engelli birey, bedensel, zihinsel veya duyuşsal farklılıkları nedeniyle, toplumsal ya da yönetsel tercihler sonucunda hayatın pek çok alanında engellerle karşılaşan kişidir (WHO, 2014). Kişilerin sahip oldukları sınırlama ve engeller “engel türleri” adı altında dörde ayrılır. Bunlar zihinsel engellilik, bedensel engellilik, görme engelliliği ve işitme engelliliğidir.

Farklı derecede görme yetersizliğinden etkilenen, görme yetisini faal bir şekilde kullanamayan kişilere görme engelli kişiler denir (Bailey ve Wning, 1994). Dünya Sağlık Örgütü görme yetersizliğini; normal görme, orta düzey görme yetersizliği (az gören), ağır düzey görme yetersizliği ve körlük olarak dört bölüme ayırmıştır (Özyürek, 1998). Fiziksel ya da ortopedik engel olarak da adlandırılan bedensel engel ise bireylerin doğum öncesi, sırası veya sonrası herhangi bir sebeple kişinin belli hareketlerini kısıtlayan ve sosyal hayatını etkileyen fiziksel bir durum olarak ifade edilir (Meriç ve Işık, 2019). Duyma yetisini kısmen ya da tamamen kaybetmiş kişilere de işitme engelli bireyler denilmektedir.

Günümüzde spor branşları engelli bireylere yönelik uyarlanabilmekte veya engellilere göre yeniden spor branşı geliştirilebilmektedir. Goalball, tekerlekli sandalye basketbolu, tekerlekli sandalye eskrimi, bedensel engelli yüzme, ampute futbol ve paralimpik branşlar bunlardan bazılarıdır.

Spor yapan bireylerde gözlemlenen olumlu etkilerin tamamının hatta daha fazlasının spor yapan engelli bireyler üzerinde de görmek mümkündür (Tekkurşun ve İlhan, 2020). Spor vesilesiyle engelli bireylerin sosyal gelişimi artar, kendisine olan güveni yükselir. Aynı zamanda engelli

bireylerin kendi aralarında ve diğer kişilerle iş birliği ve iletişim halinde olması, birlikte faaliyette bulunması, sosyal etkinliklere birlikte katılmaları gerçekleşmiş olur (Özdiç, 2005).

Motivasyon, bireylerin davranışlarını yönlendiren içsel veya dışsal kaynaklı güdüler ve etkiler bütünü olarak tanımlanır. Spora katılımında temel bir faktördür. Motivasyon üç alt boyutta incelenir. İlk boyut “içsel motivasyon” bireyin spor yaparken sınırlarını bilmesi, yeteneklerini geliştirmekten keyif alması, başarıdan haz duyması gibi faktörler içerir. İkinci alt boyut olan “dışsal motivasyon” ödüller, sosyal statü, güvence ve başkalarına örnek olma gibi dış etmenlerden etkilenir (Tekkurşun ve ark., 2018). Üçüncü alt boyut ise motivasyonsuzluk olarak adlandırılır ve bireyin davranışları ile bu davranışların sonuçları arasında bir ilişki kuramaması ve sonucunda motivasyon eksikliği yaşamasını ifade eder (Reeve, 2018).

Motivasyon, spor çatısı altında sporcular, antrenörler ve diğer paydaşlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle motivasyonu etkileyen faktörlerin tespiti, başarıya ulaşmak için doğru ve verimli adımlar atılmasını destekleyecektir (İlhan, 2009). Son yıllarda yapılan araştırmalarda, engelli bireylerin spora katılım motivasyonunun belirlenmesi, toplumda hem engelli bireylerin başarısını artırmada hem de engelli bireylerin spora yönlendirilmesi ve teşviki konusunda bize katkı sağladığını göstermiştir.

Sportif faaliyetlerin engelli bireyler üzerinde pozitif etkilerinin olduğunu kanıtlayan yeni çalışmaların yanı sıra var olan araştırma ve çalışmalar da yeni araştırmaları destekleyici ve yol gösterici niteliktedir. Bu konuda yapılmış araştırmalara ilave olarak bizim araştırmamızda engelli sporcu ve bireylerle çalışma yapacak araştırmacılara örnek olması, yapılmış araştırmaları değerlendirmeye imkân sağlaması, son 6 yılda bu konuda yapılmış araştırmaların eksik yönlerinin belirlenmesi ve ihtiyaçların saptanması hususunda önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, 2018-2024 yılları arasında Türkiye’de engelliler üzerine yapılan spora katılım motivasyonu ile ilgili çalışmalara incelemektir. Bu çalışma, araştırmacılar, antrenör ve eğitimcileri engelli sporcularda sporda motivasyonun önemi hakkında bilgilendirmeyi ve bu tarihten sonra yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem ve Araçlar

Bu araştırma, engelli sporcuların spordaki motivasyon gereksinimlerine nasıl karşıladıkları ve performanslarına etkisini belirlemek için yapılan çalışmaları sistematik bir şekilde incelenmesidir. Araştırma kapsamında, engelli sporcuların spor motivasyonu alanına etkisini

değerlendiren bilimler araştırmaları tespit etmek amacıyla farklı akademik veri tabanları taranmıştır. Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanları taranmıştır. Tarama aşamasında uygun anahtar kelimeler kullanılmıştır. Bu kelimeler; “engelli”, “motivasyon”, “başarı motivasyonu”, “sporcularda katılım motivasyonu” terimlerdir. İnceleme sonucunda elde edilen makaleler, çalışmanın amacıyla uyumlu olanlar arasından seçilmiştir. Seçim kriterleri, engelli sporcuların spordaki motivasyon (katılım, başarı vb.) etkisini inceleyen çalışmalar oluşturmuştur. Verilerin analizinde nitel veri analizi yöntemlerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. Bu çalışmada dil kısıtlaması yapılmıştır. Sadece Türkçe dilinde yazılan çalışmalar dahil edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olan 2018 ve 2024 yılları arası yapılan toplam 12 makale ve tez çalışmasını içermektedir. Sonuçlar kısmında bu çalışmaların içeriğini açıklayan özetler sunulmuştur.

Bulgular

Araştırmacıların bu alanda kullandığı ölçeklerde iki farklı yaklaşım gözlenmiştir. Bunlardan biri farklı spora katılım motivasyon ölçekleri olurken, diğer yaklaşım ise sporda başarı motivasyon ölçeği kullanılarak yapılan araştırmalar olduğu görülmüştür. Spor alanında dünya literatüründe fazlaca araştırılan motivasyon konusu Türkiye’de de geniş bir araştırma alanına sahip olduğu söylenebilir (Gül, Gül ve Uzun, 2019; Öz ve Üstün, 2019; Polat, Can ve şahin, 2019). Fakat engelli sporcular ile spor motivasyonu üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olduğu gözlenmiştir. 2018-2024 yılları arasında yapılan araştırmalarda spora katılım motivasyonu ölçeği ile farklı engel durumu olan sporcularda çalışmalar mevcutken başarı motivasyon ölçeğinin kullanıldığı çalışmalara sınırlı olarak rastlanmıştır.

Tablo 1: Engelli sporcularda spor motivasyonunun etkilerine ait literatür alışmaları

Yazarlar	Yıl	Makale-Tez	Motivasyon Yaklaşımı	Veri Topla Aracı	Örnekleme Sayısı	Cinsiyet	Engel Durumu	Spor Branşı
Sönmez	2018	YL	BM	SÖBMÖ	425	KRM	Bedensel	KRM
Emamvirdi vd.	2020	M	SKM	EBSKMÖ	132	KRM	Bedensel	KRM
Serin Yaman	2023	M	SKM	EBSKMÖ	30	KRM	Bedensel	Okçuluk
Avcı vd.	2024	M	SKM	EBSKMÖ	64	KRM	Görme	Goalball
Demir ve İlhan	2019	M	SKM	EBSKMÖ	80	KRM	Görme	KRM
Yılmaz vd.	2019	M	BM	SÖBMÖ	74	KRM	Görme	Yüzme
Cesur	2024	DR	SKM	EBSKMÖ	266	KRM	İşitme	KRM

Alp ve Alpdoğan	2023	M	SKM	EBSKMÖ	79	KRM	Bedensel	Oturarak Voleybol
Meriç ve Turay	2020	M	SKM	KRE	134	KRM	Bedensel	TSB
Necdet Can Yücel	2024	YL	SKM	EBSKMÖ	214	KRM	Bedensel	KRM
Sadullah KILIÇ	2024	YL	SKM	EBSKMÖ	530	KRM	Bedensel	KRM
Bozkurt vd.	2019	M	SKM	EBSKMÖ	140	KRM	Bedensel	KRM

YL: Yüksek Lisans; M: Makale; BM: Başarı Motivasyonu; SKM: Spora Katılım Motivasyonu; SÖBMÖ: Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği; EBSKMÖ: Engelli Bireylerin Spora Katılım Motivasyon Ölçeği; KRE: Katılım Motivasyonu Envanteri; KRM: Karma; TSB: Tekerlekli Sandalye Basketbolu

Tablo 1 incelendiği zaman farklı branş ve engel durumu olan sporcuların spora katılım motivasyonu ve başarı motivasyonu üzerine 2018-2024 yılları arasında literatürde bulunmuş akademik çalışmaların içerikleri görülmektedir. 2018-2024 tarihleri arasında yapılan araştırmalarda 8 adet makale, 3 adet yüksek lisans tezi ve 1 adet doktora tezine ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 2 tanesinde başarı motivasyon ölçeği kullanılmış, 1 tanesinde katılım motivasyon envanter ölçeği ve 9 tanesinde spora katılım motivasyon ölçeğinin kullanıldığı görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Engelli sporcularda spor motivasyonunun etkilerinin araştırıldığı bu derleme çalışmasında sporun engelli sporcular üzerindeki etkilerinin pozitif yönde olduğu ve motivasyonlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Araştırmamız kapsamında bulunan çalışmalar aşağıda detaylandırılmıştır;

Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonuna bağlı olan bireysel ve takım sporcularının başarı motivasyon düzeylerinin incelenmesi amacı ile yapılan bir çalışmada engelli sporcuların başarı motivasyonlarının yüksek olduğu fakat bazı demografik farklılıklarda değiştiği gözlenmiştir (Yaşar, 2018). Başarı motivasyonu üzerine yapılan başka bir çalışmada Türkiye Görme Engelliler Yüzme Şampiyonasına katılan, görme engelli sporcuların, spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin araştırılması hedeflenmiştir. Yapılan başka bir çalışmaya 74 görme engelli yüzme sporcusu katılmıştır. Araştırmanın sonucunda özgü başarı motivasyon düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Ayrıca başarıya yaklaşım güdüsü seviyesi ile yaş grupları arasında istatistiksel olarak bir fark olduğu bulunmuştur. Yaşları büyük olan görme engelli yüzme sporcularının başarı motivasyonlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Yılmaz, Kırımoğlu ve Kaynak, 2019).

Engellilerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ) kullanılarak yapılan araştırmalarda farklı sonuçlara varılmıştır. Emamvirdi ve ark., (2020) yaptığı bir araştırmada bedensel engelli

sporcuların spora katılım motivasyonunu farklı değişkenlere göre analiz etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda spora katılım motivasyonunu cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir. Ölçeğin alt boyutlarından olan içsel motivasyon boyutu eğitim düzeyleri arasında üniversitede okuyan bedensel engelli sporcuların lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Milli sporculuk değişkeni açısından dışsal motivasyon, motivasyonsuzluk ve psikolojik esneklik puanlarında milli sporcular lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bedensel engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının cinsiyet, yaş, milli sporcu olma, spor yaşı, spor branşı ve ailede spor yapan biri olması durumlarına göre inceleyen bu çalışmada bazı demografik değişkenlerinde motivasyon düzeylerinin daha düşük olduğu görülse de genel anlamda motivasyon düzeylerinin de yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Kılıç, 2024). Serin Yaman'ın (2023) yaptığı bir çalışmada okçuluk branşında bulunan engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının müsabaka atış performansı üzerine etkilerinin incelemiştir. 30 engelli okçuluk sporcusunun katılımıyla gerçekleşen bu çalışmada sporcuların Türkiye Şampiyonası ve Paralimpik Oyunları Sporcu Havuzu Seçme Yarışmasındaki performansları üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda motivasyon puanlarının demografik özelliklere göre farklılık gösterdiği fakat bu değişkenlerin atış performansı üzerine bir etkinliği olmadığı bulunmuştur.

Literatürde yapılan başka bir çalışmada; üç farklı engel durumu olan sporcuların spora katılım motivasyon düzeylerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bedensel, işitsel ve görme engelli sporcuların kaç yıl spor yaptığı ve büyük yaş gruplarında bulunan sporcularda motivasyonun anlamlı şekilde azaldığı, milli sporcularda motivasyonun istatistiksel olarak yüksek olduğu, bedensel, işitsel ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının içsel motivasyon alt boyutunun yüksek seviyede olduğu görülmüştür (Bozkurt, Demir ve Dursun, 2019). Goalball sporcuları ile yapılan bir çalışmada spora katılım motivasyonlarında araştırılan değişkenlerde anlamlı bir farklılık bulunmazken, içsel motivasyon alt boyutunda goalball branşını kaç yıl oynadığı değişkeninde anlamlı farklılık bulunmuştur (Avcı ve ark., 2024). Görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarını farklı değişkenlere göre inceleyen bu çalışmada; farklı branşlarda müsabakalara katılan görme engelli sporcularda, judo sporcularının içsel motivasyon puan ortalamalarının halter sporcularından; dışsal motivasyon puan ortalamalarının ise goalball sporcularında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Spor yaşı değişkeninin motivasyon alt boyutları ile pozitif yönde yüksek seviyede anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (Tekkurşun ve İlhan, 2019). İşitme engelliler ile yapılan bir çalışmada ise; spora katılım motivasyon durumlarının tüm alt boyutları ve değişkenler

arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sporun engelli bireyler üzerinde olumlu sonuçlar ortaya koyduğu söylenebilmiştir (Cesur, 2024).

Yapılan bir diğer araştırmada; oturarak voleybol oynayan engelli sporcularda spora katılım motivasyonlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda çalışma durumu değişkeni hariç diğer değişkenler açısından anlamlı bir fark bulunamazken, çalışma durumu değişkenine göre çalışan oturarak voleybol oynayan engelli sporcular ile çalışmayan engelli sporcular arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir (Alp ve Alpdoğan, 2023). Tekerlekli sandalye basketbolcuları ile yapılan bu çalışmada sporcuların spora katılım motivasyonlarının araştırılması hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda sporcuların sosyal hayatta karşılaştığı engellerin düşük düzeyde algılandığı, dolayısıyla spora katılım motivasyonunu genel olarak yüksek olduğu gözlenmiştir (Meriç ve Turay, 2020). Yapılan bir başka çalışmada, takım ve bireysel spor yapan bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarını yaşam doyumuna etkisi araştırılmıştır. Araştırmalar doğrultusunda spora katılım motivasyon ölçeği ile genel yaşam doyumunu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Profesyonel sporcuların amatör sporculara göre spora katılım motivasyonu skorlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Takım veya bireysel spor yapan engelli sporcular arasında spora katılım motivasyon puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Yücel, 2024).

Sonuç olarak 2018-2024 yılları arasında engelli bireylerde spor motivasyonu ile ilgili literatürde bulunan araştırmalar detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Analizler doğrultusunda sporun engelli bireylerde pozitif yönde bir katkısı olduğu ve bu nedenle spora daha çok bağlı oldukları gözlenmiştir. Günlük yaşantılarında hayatın getirdiği engelleri spor ile aşabildikleri için spora katılım motivasyonların genellikle yüksek olduğu söylenebilir. Analizler sonucunda en çok çalışmanın bedensel engelli sporcular üzerine olduğu görülmüştür. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda diğer engel türlerine yönelik araştırmalara da önem verilmesi diğer engel türlerinde de var olan spora katılım motivasyonunu artırabilir. Ayrıca araştırmalarda engelli bireylere ve sporculara yönelik genel tek bir ölçek kullanıldığı tespit edilmiştir. Her bir engel grubuna yönelik ölçeklerin geliştirilmesi farklı engel gruplarındaki bireylerin spora katılım motivasyonlarını belirlemede daha etkin olabileceği düşünülmektedir. Bu ve buna benzer engelli bireyleri spor ile buluşturmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Alp, A. F. ve Alpdoğan, S. S. (2023). Oturarak voleybol sporcularının spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 7(1), 9-16.
- Aydın, M., Karacan, R., Pehlivan, A., Kuruoğlu, M. Y. A., ve Karabacak, S. (2024). Goalball sporcularında spora katılım motivasyonunun değerlendirilmesi. *Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 3-15.
- Bailey, B. R. ve Wning, J. D. (1994). *Using visual accents to enhance attending to communication symbols for students with severe multiple disabilities*. *Re:View*, 26(3), 101- 118.
- Cesur, B., (2024). İşitme engelli sporcuların spora katılım motivasyonu, yalnızlık ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. Muş Alparslan Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Muş.
- Demir, G. T., ve İlhan, E. L. (2019). Spora katılım motivasyonu: görme engelli sporcular üzerine bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170.
- Emamvirdi R., Hosseinzadeh Asl NR., İlhan EL. ve Çolakoğlu, FF. (2020). Bedensel Engelli Sporcularda Psikolojik Esneklik ve Spora Katılım Motivasyonu. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 14(2), 271-281.
- Gül, M., Gül, O. ve Uzun, R. (2019). Participation motivation scale for e-sports: Validity and reliability study (PMSES). *Türk Spor ve Egzersiz Dergisi*, 21(2), 281-294
- İlhan E. L. (2009). Voleybolda servis becerisi öğretimine motivasyonel bir yaklaşım. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 3(3), 196-203.
- İlhan, E. L. (2010). “Hareketsiz Yaşamlar Kültürü ve Beraberinde Getirdikleri”. *Milli Prodüktivite Merkezi Verimlilik Dergisi*, 3,195-210.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 315-324.
- Kılıç, S. (2024). 18-35 Yaş bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul

- Meriç, S. ve Turay. Ö. (2020). Tekerlekli sandalye basketbolcularının spora katılım Motivasyonu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 48, 433-450
- Meriç, S. ve Işık, H. (2019). Van ilindeki otellerin engelli bireylere uygunluğunu belirlemeye yönelik bir araştırma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 520-529.
- Öz, N. D. ve Üstün, F. (2019). E-spor katılım motivasyonu ölçeğinin (EKMÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 115-125.
- Özdiñç Ö. (2005). Çukurova üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri, *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2005, III (2) 77-84 https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000043
- Özyürek, M. (1998). Görme engelliler. İçinde S. Eripek (Edt.), Özel eğitim (ss. 127-152). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Polat, E., Can, B. ve Şahin, O. (2019). Takım sporcularında grup sargınlığı ve başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 17(1), 35-53
- Reeve J. (2018). Understanding motivation and emotion. 7th edition. John Wiley & Sons, Inc.
- Serin Yaman, S., (2023). 7. Uluslararası Akademik Spor Araştırmaları Kongresi. Engelli okçuluk sporcularının motivasyon ve kaygılarının müsabaka performansı üzerine etkisinin incelenmesi. Tam metin bildiri. Trabzon 79-93.
- Tamer, K., ve Pular, A. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Koza.
- Tekkurşun Demir G., İlhan EL., Esentürk OK. ve Kan, A. (2018). Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği (ESKMÖ): geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 16(1), 95-106.
- Tekkurşun Demir, G. ve İlhan, E.L. (2020). Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 49-69 <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.490063>

- Tekkurşun, D. G., İlhan, E. L., Esentürk, O. K. ve Adnan, K. A. N. (2018). Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği (eskmö): geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 95-106.
- Who (2014). Management of Substance Abuse Unit. Global status report on alcohol and health, World Health Organization.
- Yaşar Sönmez B. (2018). Bedensel engelli sporcuların spora özgü başarı motivasyonlarının değerlendirilmesi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi. Yüksek lisans tezi. Ağrı
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A., Kırımoğlu, H., ve Kaynak, K. (2019). Türkiye görme engelliler yüzme şampiyonasına katılan sporcuların spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 270-281.
- Yücel, N., C., (2024). Bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının yaşam doyuma etkisini incelenmesi. Yozgat Bozok Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi. Yüksek Lisans Tezi. Yozgat.